

מבוא ליחידת ההוראה - התיישבות בנגב

כתבה: בר אלחזד

מטרת לימודי ארץ ישראל הינה לחשוף את התלמידים והתלמידות לתולדות א"י ומדינת ישראל, לחנך את התלמידים והתלמידות להיות אנשים ונשים, שיש להם קשר משמעותי לארצם, תוך פיתוח יחס של כבוד ואחריות לסביבה הטבעית וזיקה לארץ, לנופיה לחי ולצומח.

לימודי ארץ ישראל הוא מקצוע המאפשר לתלמידים מפגש עם נופי הארץ מורשתה ואתריה. לתלמידי החינוך המיוחד תחושת השייכות לקבוצה מסוימת היא לא מובנת מאליה, לימודי א"י יחזקו אצלם את תחושת השייכות לקבוצות שונות אליהם הם משתייכים, בראש ובראשונה, אזרחים במדינת ישראל. הנגב מכסה כ 60% משטח מדינת ישראל. עם זאת, תלמידי החינוך המיוחד עם המוגבלות הפיסית בבית ספרינו לא מרבים להגיע לאזור זה.

יחידה זו מזמינה את התלמידים לחקור את אזור הנגב, אזור בעל מאפיינים גאוגרפיים ופיסיים השונים ממקום מגוריהם. באמצעותה יכירו התלמידים את הביטוי "הפרחת השממה" ויחשפו לחזון בן גוריון בנוגע למגורים בנגב. התלמידים יקראו מתוך [מאגר סיפורים מורשת](#) סיפורי עלייה של יהודים מצפון אפריקה, אשר התיישבו בעיירות הפיתוח בנגב, סיפורים שתועדו על ידי משתתפים במסגרת תכנית "הקשר הרב דורי".

יחידת הוראה בנושא: התיישבות בנגב

פירוט התכנון	פירוט המרכיבים	
לימודי ארץ ישראל	תחום הדעת	
הנגב	נושא בתכנית הלימודים	
התיישבות בנגב	נושא היחידה	
בר אלחזד	מפתח/ת היחידה	
תלמידי כיתה ט' עם לקויות פיסיות מורכבות.	שכבת גיל	
ארבעה שיעורים כל שיעור 45 דקות.	משך היחידה	
התלמידים/ות יחשפו לאזור בארץ עם מאפיינים פיסיים וגאוגרפיים שונים מהאזור בו הם גרים, ויכירו את העלייה הגדולה מצפון אפריקה שברובה אכלסה את הנגב.	רציונל למורה	
באמצעות הסיפורים והסרטונים יכירו התלמידים את המאפיינים של הנגב כפי שהמיישבים הראשונים חוו אותם. יבינו מה היו הקשיים ממקור ראשון והאם הצליחו להתגבר עליהם.	רצף	

<p>שיעור ראשון: מאפיינים של אזור מדברי – אזור הנגב. שיעור שני: לגור בנגב יתרונות וחסרונות. שיעור שלישי: חזון בן גוריון להתיישבות בנגב – מהו? כיצד מומש? שיעור רביעי: אכלוס הנגב: העולים מצפון אפריקה מאכלסים את הנגב.</p>	<p>מטרות תוכן</p>	
<p>מדבר, נגב, בן גוריון, "הפרחת השממה", עיירות פיתוח, העלייה לארץ מצפון אפריקה.</p>	<p>מושגים</p>	
<p>איתור תוכן, הפרדה בין עיקר לתפל עבודה שיתופית בלמידה על מאפייני הנגב. הבעת דעה אישית והסקת מסקנות מתוך מידע טקסטואלי וסיפורי. דיאלוג כיתתי אודות המידע על מאפייני הנגב. עבודה יצירתית בכתיבת קומיקס.</p>	<p>מיומנויות המאה ה-21 אוריינות מידע ומדיה</p>	
<p>Answergarden – סיעור מוחין Padlet – חשיפה ועבודה שיתופית עם מקורות מידע על אזור הנגב מלבד הסיפורים. Edpuzzle - עריכת סרטונים מהיטיב והוספת שאלות. סביבת קומיקס של מט"ח Google forms – דף עבודה Wizer – הערכה ועבודה עצמית.</p>	<p>מיומנויות תקשוב</p>	
<p>1. איתור מידע רלוונטי ברשת. 2. שימוש בכלים טכנולוגיים שנלמדו בשיעור מחשבים.</p>	<p>ידע קודם נדרש</p>	
<p>סיפורים ממאגר הקשר הרב דורי. מקורות מידע שהתלמידים ימצאו ברשת בנושא מאפייני הנגב, סרטונים על חזון הפרחת הנגב של בן גוריון ועל סיפורי עולים מצפון אפריקה.</p>	<p>חומרי למידה כתובים ומתוקשבים</p>	
<p>מתונים להתיישבות בדימונה – הגנת של דימונה / אסתר אוהיון מפריחת השממה / אילנה צור סבא יורי והחיים בשנות ה-60 המאוחרות בדימונה / יורי מאיר זיכרונות מרוקואיים / יוסף עזרן סיפור העלייה מרוקו והתאקלמות בישראל / בת שבע אטיאס</p>	<p>סיפורים ממאגר סיפורי מורשת</p>	
<p>שימוש בסרטונים, תיווך כשצריך, סביבת קומיקס, כתיבת סיפור, ציור ויצירת קולאג'</p>	<p>היענות לשונות</p>	
<p>קומיקס, סיפורים, ציורים, קולאג'</p>	<p>תוצרי למידה</p>	

מהלך השיעור הראשון - מאפיינים גאוגרפיים ופיסיים של הנגב

זמן	תיאור הפעילות	מהלך ההוראה	
		תחום הדעת	
5-7 דק'	לימודי ארץ ישראל	פתחה	
20 דק'	סיעור מוחין בעזרת Answergarden מה התלמידים יודעים על הנגב- כתיבת מילים שעולות בקשר לנושא בעבודה עצמית (עם תיווך למי שזקוק). לאחר מיכן בדיקה של תשובות והוספה של דברים שעולים בעקבות הבדיקה.	גוף השיעור	
	חקירת מאפייני הנגב : כל זוג יקבל מאפיין אותו יצטרך לבדוק ולחקור באינטרנט (טקסטים, סרטונים, תמונות ועוד) ולהעלות לקיר המשותף: ב- Padlet המאפיינים: אקלים, החי והצומח בנגב, כלכלה, התיישבות.	יישום	
	קריאת סיפור מתוך מאגר סיפורי מורשת. מדברים קומיקס - יצירת קומיקס מצגת שיתופית	עבודה פרטנית/ קבוצתית	
15 דק'	עבודה בזוגות ולאחר מכן עבודה במליאה.	סיכום ורפלקציה	
	דיון : האם הנגב שונה מאזור המרכז לפי הנתונים שגילתם? במה הוא שונה? איך לדעתכם יהיה לגור באזור כזה?	מעבדת מחשבים	
	מחשב לכל זוג תלמידים. מחשב מורה מחובר למקרן.		

מהלך השיעור השני: יתרונות וחסרונות מגורים בנגב

זמן	תיאור הפעילות	מהלך ההוראה	
		תחום הדעת	
	לימודי ארץ ישראל	פתיחה	
5-7 דק'	בשיעור שעבר למדנו על מאפייני הנגב, כל אחד מהזוגות יתאר מאפיין אחד שהוא חקר. דיון: לאור מה שאנחנו יודעים היום על אזור הנגב, האם הייתם רוצים לגור שם? הסבירו.	גוף השיעור	
20 דק'	1. קריאה משותפת בקטעים מתוך הסיפור: סבא יורי והחיים בשנות ה-60 המאוחרות בדימונה / יורי מאיר 2. חלוקה לזוגות הומוגניים וביצוע משימות: • מילוי טבלה של היתרונות והחסרונות במגורים בנגב, בהתבסס על קטעים מהסיפור שקראנו: יתרונות וחסרונות . • כתיבת שיחה בין שתי דמויות שמגיעות למדבר בפעם הראשונה באמצעות תוכנת קומיקס: יצירת קומיקס . את התוצרים נציג במצגת שיתופית: מצגת שיתופית - קומיקס	יישום	
	קריאת סיפור מתוך מאגר סיפורי מורשת. מדברים קומיקס - יצירת קומיקס מצגת שיתופית	עבודה פרטנית / קבוצתית	
	עבודה בזוגות הומוגניים	סיכום ורפלקציה	
15 דק'	התלמידים יציגו את המסקנות שלהם, מה הם חושבים על המגורים במדבר לאחר קום המדינה? מדוע לדעתכם בכלל צריך לגור באזורים האלה? למה לא להישאר באזור המרכז?	מעבדת מחשבים	
	מחשב לכל זוג תלמידים. מחשב מורה מחובר למקרן.		

מהלך השיעור השלישי – הפרחת השממה

זמן	תיאור הפעילות	מהלך ההוראה	
 		לימודי ארץ ישראל	
5-7 דק'	חזרה על החומר מהשיעורים הקודמים בעזרת הקומיקס שהתלמידים יצרו.	פתיחה	
20 דק'	1. קריאת הסיפור במליאה: מפריחת השממה / אילנה צור, ובעקבותיו מילוי שאלון מקוון, באופן אישי – קישור לשאלון 2. צפייה בפרק "בן גוריון" מתוך הסדרה "שרגא בישגדא" ומענה על שאלות המשולבות בו - שרגא בישגדא - בן גוריון	גוף השיעור	
	קריאת הסיפור מתוך מאגר סיפורי מורשת. צפייה בסרטון המכיל שאלות ב-edpuzzle	יישום	
	לאחר קריאת הסיפור, מטלה הראשונה עבודה באופן פרטני עם תיווך, את הקטע מתוך הסדרה נצפה במליאה.	עבודה פרטנית	
12-15 דק'	למה הכוונה בביטוי "הפרחת השממה"? מהי השממה? ומה הכוונה בלהפריח? כיצד הסיפור והקטע על בן גוריון קשורים אחד לשני?	סיכום ורפלקציה	
	מחשב לכל תלמיד. מחשב מורה מחובר למקרן ורמקולים.	מעבדת מחשבים	

מהלך השיעור הרביעי- ערך השייכות

זמן	תיאור הפעילות	מהלך ההוראה	
		תחום הדעת	
	לימודי אי"י – התיישבות בנגב		
5-7 דק'	חזרה על המושג "הפרחת השממה" ועל חזון בן גוריון. 1. על מה מדבר המושג "הפרחת השממה"? מה היא השממה ומה זה אומר להפריח? 2. מי היא הדמות עליה דיברנו בשיעור שעבר שתבעה את המושג הזה בהקשר של הנגב?	פתיחה	
20 דק'	1. דיון: מה לדעתכם עשו הישראלים באותה התקופה כשבן גוריון קרא ליישב את הנגב? האם נענו לקראתו? הסבירו. 2. צפייה מונחית בקטע 1 מתוך הסרט: " סיפור עליה - חלוצי ירוחם מצפון אפריקה , במלאת 50 שנה לעלייה הגדולה". 3. דיון במליאה על קטע 2 מתוך הסרט: " סיפור עליה - חלוצי ירוחם מצפון אפריקה , במלאת 50 שנה לעלייה הגדולה". לפי העדות של העולים הביאו אותם לירוחם בלילה, מדוע אתם חושבים שעשו את זה? כיצד העולים מתארים את המקום? לפי מה שהם אומרים בסרטון איך זה נראה שהם הרגישו בקשר למגורים בירוחם? 4. עבודה אישית במסמך המשותף: סיפורי עולים מצפון אפריקה	גוף השיעור	
12-15 דק'	בשיעור נחשפנו לעדויות של עולים מצפון אפריקה בנוגע לעליה לארץ ולנגב. כיצד ראינו שהעולים הגיבו לכך שיישבו אותם בנגב? מה דעתכם על כך?	סיכום	
	צפייה בסרטון המכיל שאלות ב- edpuzzle קריאת הסיפור מתוך מאגר סיפורי מורשת. עבודה במסמך שיתופי ב- google docs	יישום	
	דיון במליאה ועבודה פרטנית עם תיווך	עבודה פרטנית / קבוצתית	
	מחשב לכל תלמיד. מחשב מורה מחובר למקרן ורמקולים.	מעבדת מחשבים	
	משימת סיכום אישית ליחידת ההוראה: 1. פעילות מסכמת 2. בחרו פעילות: א. ציירו ציור או צרו קולאז' שמתאר את מצב העולים בעיירות הפיתוח בנגב. ב. כתבו מכתב משלמה, נער שעלה ממרוקו לארץ והוא ומשפחתו התיישבו בירוחם שבנגב, לחבר שלו שנשאר במרוקו. * העלו את התוצרים למצגת השיתופית .	שיעורי בית	